

แนวปฏิบัติการคุ้มครองสิทธิของงานวิจัย และงานสร้างสรรค์

1. วัตถุประสงค์

1.1 เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจให้กับคณาจารย์และนักวิจัยของวิทยาลัยทองสุขเกี่ยวกับสิทธิ และการคุ้มครองสิทธิในการสร้างผลงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

1.2 เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิ และรักษาสิทธิประโยชน์จากงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

2. ความหมาย

สิทธิ หมายถึง สิทธิในผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ของคณาจารย์และเจ้าหน้าที่วิทยาลัยทองสุข โดยเป็นสิทธิที่ชอบธรรมตามหลักเกณฑ์ของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง โดยเป็นการถือครองสิทธิ ตาม ข้อตกลงที่กำหนด

การคุ้มครองสิทธิ หมายถึง การป้องกันการละเมิดสิทธิในผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ ของ คณาจารย์และเจ้าหน้าที่ของวิทยาลัยทองสุข

สิทธิประโยชน์ หมายถึง ประโยชน์ใดๆ ที่เกิดจากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ของ คณาจารย์และ นักวิจัยของวิทยาลัยทองสุข

ทรัพย์สินทางปัญญา เป็นสิทธิทางกฎหมายที่ให้เจ้าของสิทธิ หรือ "ผู้ทรงสิทธิ" มีอยู่เหนือ สิ่งที่เกิดจาก ความคิดสร้างสรรค์ทางปัญญาของมนุษย์

ลิขสิทธิ์ (Copyright) หมายถึง สิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้ สร้างสรรค์ ได้ริเริ่มโดยการใช้สติปัญญาความรู้ ความสามารถและความวิริยะอุตสาหะของตนเอง ในการสร้างสรรค์ โดยไม่ ลอกเลียนงานของผู้อื่น โดยงานที่สร้างสรรค์ต้องเป็นงานตามประเภทที่ กฎหมายลิขสิทธิ์ให้คุ้มครองโดยผู้ สร้างสรรค์จะ ได้รับความคุ้มครองทันทีที่สร้างสรรค์โดยไม่ต้อง จดทะเบียน

3. หลักการและเหตุผล

กิจกรรมวิจัยและพัฒนา เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศ ไม่ว่าจะเป็น เป็นตัวบุคคล เครื่องมือ และความชำนาญของบุคลากรภายในประเทศ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญใน การพัฒนาประเทศไปสู่ ความสามารถที่จะพึ่งพาตนเองได้

วิทยาลัยทองสุข มีภารกิจในด้านการวิจัยและสร้างผลงานสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมวิจัยและพัฒนา มากขึ้น โดย กำหนดให้ ส่วนงานวิจัย เป็นผู้รับผิดชอบทำหน้าที่บริหารจัดการทรัพย์สินทางปัญญา และพยายามผลักดันให้มีการนำผลงานที่ได้จากการวิจัยในเชิงวิชาการออกใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์มากขึ้น

4. นิยามและลักษณะของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา

ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) หมายถึง ผลงานอันเกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น (invention) การออกแบบ (design) โดยแท้ที่จริงแล้วทรัพย์สินทางปัญญาเป็น “ทรัพย์สิน” ประเภทหนึ่ง โดย ธรรมชาติของทรัพย์สินแล้ว ผู้ที่ถือครองทรัพย์สินใดๆ ย่อมมีสิทธิตามกฎหมายในทรัพย์สินของตน ซึ่งอาจได้แก่ สิทธิในการใช้ประโยชน์ สิทธิในการหวงกันไม่ให้บุคคลอื่นมาใช้ประโยชน์หรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับลักษณะที่มี เจตนาไม่บริสุทธิ์ต่อทรัพย์สินดังกล่าว

ดังนั้น โดยความหมายในแง่กฎหมายแล้ว ทรัพย์สินทางปัญญา จึงให้ความสำคัญที่ตัวสิทธิอันเกิดขึ้น จากการสร้างสรรค์ทางความคิดมากกว่าหมายถึงผลิตภัณฑ์หรือวัตถุที่ได้รับการสร้างสรรค์ขึ้นมา

สิทธิในทรัพย์สินทางปัญญาเป็นรูปแบบของทรัพย์สินประเภทหนึ่งที่เป็นเจ้าของมีสิทธิใช้ประโยชน์แก่ ตนเอง ไม่ว่าจะเป็ผลผลิตซ้ำ การทำซ้ำ การดัดแปลง และการนำงานออกเผยแพร่สู่สาธารณะ และยังสามารใช้ ดำเนินการใดๆ อันเป็นการหาประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้เช่นเดียวกับทรัพย์สินประเภทอื่นๆ เช่น การโอนสิทธิ (Assignment) หรือ การอนุญาตให้ใช้สิทธิ (License) ทั้งนี้ ก็ขึ้นอยู่กับบทบัญญัติของกฎหมายอันเกี่ยวกับทรัพย์สินทางปัญญาที่จะกำหนดขอบเขตแห่งสิทธิไว้เพื่อรองรับ

นอกจากนี้ หน้าที่อันสำคัญของกฎหมายทรัพย์สินทางปัญญา ก็คือ เป็นเครื่องมือเพื่อยับยั้งการกระทำใดๆ ของบุคคลอื่นที่ปราศจากสิทธิตามกฎหมายไม่ให้เกิดการลอกเลียนหรือการเอาเปรียบโดยไม่เป็นธรรม จากการกระทำเพื่อมุ่งที่จะนำงานสร้างสรรค์นั้นออกใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ และกฎหมายทรัพย์สินทาง ปัญญาแต่ละแขนงยังได้กำหนดลักษณะของการเยียวยาแก้ไข (Remedies) จากการกระทำที่ไม่สุจริตเหล่านั้น อันก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของทรัพย์สินทางปัญญาแต่ละแขนงนั้น

5. ประเภทของทรัพย์สินทางปัญญาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

ทรัพย์สินทางปัญญาถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ ตามลักษณะธรรมชาติของผลงานสร้างสรรค์ คือ “ลิขสิทธิ์แขนงหนึ่ง” และ “ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมแขนงหนึ่ง”

ลิขสิทธิ์ ได้แก่ งานสร้างสรรค์ในแผนกวรรณกรรม ศิลปกรรม ดนตรี นาฏกรรม งานภาพยนตร์ งานโสตทัศนวัสดุ งานสิ่งบันทึกเสียง และงานแพร่เสียงแพร่ภาพ โดยเจตนาารมณ์ของกฎหมายลิขสิทธิ์นั้น เพื่อ สนับสนุนและคุ้มครองสิทธิของผู้สร้างสรรค์ (author) ผลงาน หรือที่เรียกว่า **“ธรรมสิทธิ”** (moral right) ของผู้สร้างสรรค์

กฎหมายลิขสิทธิ์จะให้ความคุ้มครองก็ต่อเมื่อเป็นงานประเภทที่ได้รับการบัญญัติไว้ในกฎหมายเท่านั้น ซึ่งในประเทศไทยกฎหมายที่ให้ความคุ้มครองในกรณีนี้ ได้แก่ พระราชบัญญัติลิขสิทธิ์ พ.ศ.2537 โดยให้การคุ้มครองลิขสิทธิ์ ในงานประเภทต่างๆ ที่กฎหมายฉบับนี้กำหนดให้มีลิขสิทธิ์

ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ได้แก่ สิทธิบัตร (patent) แบบผังภูมิวงจรรวม (Layout-Designs of Integrated Circuit) เครื่องหมายการค้า (trademark) ความลับทางการค้า (trade secret) ชื่อทางการค้า (trade name) สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (geographical indications) โดยลักษณะของทรัพย์สินทาง อุตสาหกรรมจะมุ่งเน้น ให้ความคุ้มครองทรัพย์สินทางปัญญาที่เกิดจากการประดิษฐ์คิดค้น การออกแบบ ผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในเชิงอุตสาหกรรมเป็นหลัก

กฎหมายที่คุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม มีหลายฉบับ ได้แก่

- (1) พระราชบัญญัติสิทธิบัตร พ.ศ.2522 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2535 และพระราชบัญญัติสิทธิบัตร (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2542 ให้ความคุ้มครองสิทธิในการ ประดิษฐ์ และการออกแบบผลิตภัณฑ์
- (2) พระราชบัญญัติเครื่องหมายการค้า พ.ศ.2534 ให้ความคุ้มครองสิทธิในเครื่องหมายการค้า และเครื่องหมายบริการ
- (3) พระราชบัญญัติคุ้มครองพันธุ์พืช พ.ศ.2542 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิในพันธุ์พืชที่ได้ทำการ ปรับปรุงหรือพัฒนาพันธุ์อันจนได้พันธุ์พืชใหม่
- (4) พระราชบัญญัติคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม พ.ศ.2545 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิใน ข้อมูลการค้าซึ่งยังไม่รู้จักกันโดยทั่วไป หรือถูกเก็บรักษาไว้ โดยเฉพาะของบุคคลหรือกลุ่ม บุคคลเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง
- (5) พระราชบัญญัติ คุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ พ.ศ.2546 เพื่อให้ความคุ้มครองสิทธิในการ ใช้สัญลักษณ์หรือสิ่งที่ใช้เรียกหรือใช้แทนแหล่งภูมิศาสตร์ ที่บ่งบอกที่มาของสินค้าและชื่อเสียงของแหล่งที่มา

6. แนวปฏิบัติการคุ้มครองสิทธิงานวิจัยและงานสร้างสรรค์

6.1 วิทยาลัยทองสุขร่วมกับเจ้าของผลงานร่วมกันจดทะเบียนทรัพย์สินทางปัญญา เพื่อรับการคุ้มครองสิทธิตามที่กฎหมายกำหนด

6.2 งบประมาณที่เกิดขึ้นจากการกระทำใดๆ เพื่อคุ้มครองสิทธิให้ใช้งบประมาณของโครงการส่งเสริมการคุ้มครองสิทธิของสำนักวิจัยและพัฒนาหรืองบประมาณอื่นๆ ตามที่อธิการบดีเห็นสมควร โดยการพิจารณาอนุมัติงบประมาณให้ใช้ดุลพินิจของผู้บริหารเป็นที่สุด

6.3 สิทธิประโยชน์ที่เกิดขึ้นจะต้องหักเข้าส่วนกลางของวิทยาลัยทองสุขตามหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องหรือข้อตกลงที่ได้ทำร่วมกันระหว่างวิทยาลัยทองสุขกับเจ้าของผลงาน

6.4 แนวปฏิบัติอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ให้อยู่ในดุลพินิจของอธิการบดี การกระทำที่เป็นการละเมิดสิทธิ ผลงานวิจัย ผลงานวิชาการและงานสร้างสรรค์ ได้แก่

- (1) ทำซ้ำหรือดัดแปลง
- (2) เผยแพร่ต่อสาธารณชน
- (3) ใช้เข้าต้นฉบับหรือสำเนางานดังกล่าว
- (4) เผยแพร่ภาพซ้ำ ทั้งนี้ไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน
- (5) จัดให้ประชาชนฟังและหรือชมงานแพร่เสียง แพร่ภาพ โดยเรียกเก็บเงินหรือผลประโยชน์อื่นในทางการค้า
- (6) แจกจ่ายในลักษณะที่อาจก่อให้เกิดความเสียหายแก่เจ้าของลิขสิทธิ์
- (7) นำหรือส่งเข้ามาในราชอาณาจักร

ข้อยกเว้นการละเมิดสิทธิ “มาตรา 32 การกระทำแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ของบุคคลอื่นตามพระราชบัญญัตินี้ หากไม่ขัดต่อการแสวงหาประโยชน์จากงานอันมีลิขสิทธิ์ตามปกติของเจ้าของลิขสิทธิ์ และไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิภายใต้บังคับบทบัญญัติในวรรคหนึ่ง การกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดแก่งานอันมีลิขสิทธิ์ ตามวรรคหนึ่ง มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้กระทำดังต่อไปนี้”

- (1) วิจัยหรือศึกษางานนั้น อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของตนเอง หรือเพื่อประโยชน์ของตนเองและบุคคลอื่นในครอบครัวหรือญาติสนิท
- (3) ดิชม วิจารณ์ หรือแนะนำผลงาน โดยมีกรรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวทางสื่อสารมวลชน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น

- (5) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือ เจ้าพนักงาน ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (6) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏโดยผู้สอน เพื่อประโยชน์ในการสอนของตน อันมิใช่การกระทำเพื่อหากำไร
- (7) ทำซ้ำ คัดแปลง บางส่วนของงานหรือตัดทอน หรือทำบทสรุปโดยผู้สอน หรือสถาบันศึกษา เพื่อแจกจ่ายหรือจำหน่ายแก่ผู้เรียนในชั้นเรียนหรือในสถาบันศึกษา ทั้งนี้ ต้องไม่เป็นการกระทำเพื่อหากำไร
- (8) นำงานนั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและการตอบในการสอบ

มาตรา 33 การกล่าว คัดลอก เลียน หรืออ้างอิงงานบางตอนตามสมควรจากงานอันมีลิขสิทธิ์ตาม พระราชบัญญัตินี้ โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในงานนั้น มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ ถ้าได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง

มาตรา 34 การทำซ้ำโดยบรรณารักษ์ของห้องสมุดซึ่งงานอันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าเป็นการละเมิดลิขสิทธิ์ หากการทำซ้ำมิได้มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

- (1) การทำซ้ำเพื่อใช้ในห้องสมุดหรือให้แก่ห้องสมุดอื่น
- (2) การทำซ้ำงานบางตอนตามสมควรให้แก่บุคคลอื่น เพื่อประโยชน์ในการวิจัยหรือการศึกษา

มาตรา 35 การกระทำแก่โปรแกรมคอมพิวเตอร์อันมีลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัตินี้ มิให้ถือว่าการ ละเมิดลิขสิทธิ์ หากไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อหากำไรและได้ปฏิบัติตามมาตรา 32 วรรคหนึ่ง ในกรณีดังต่อไปนี้

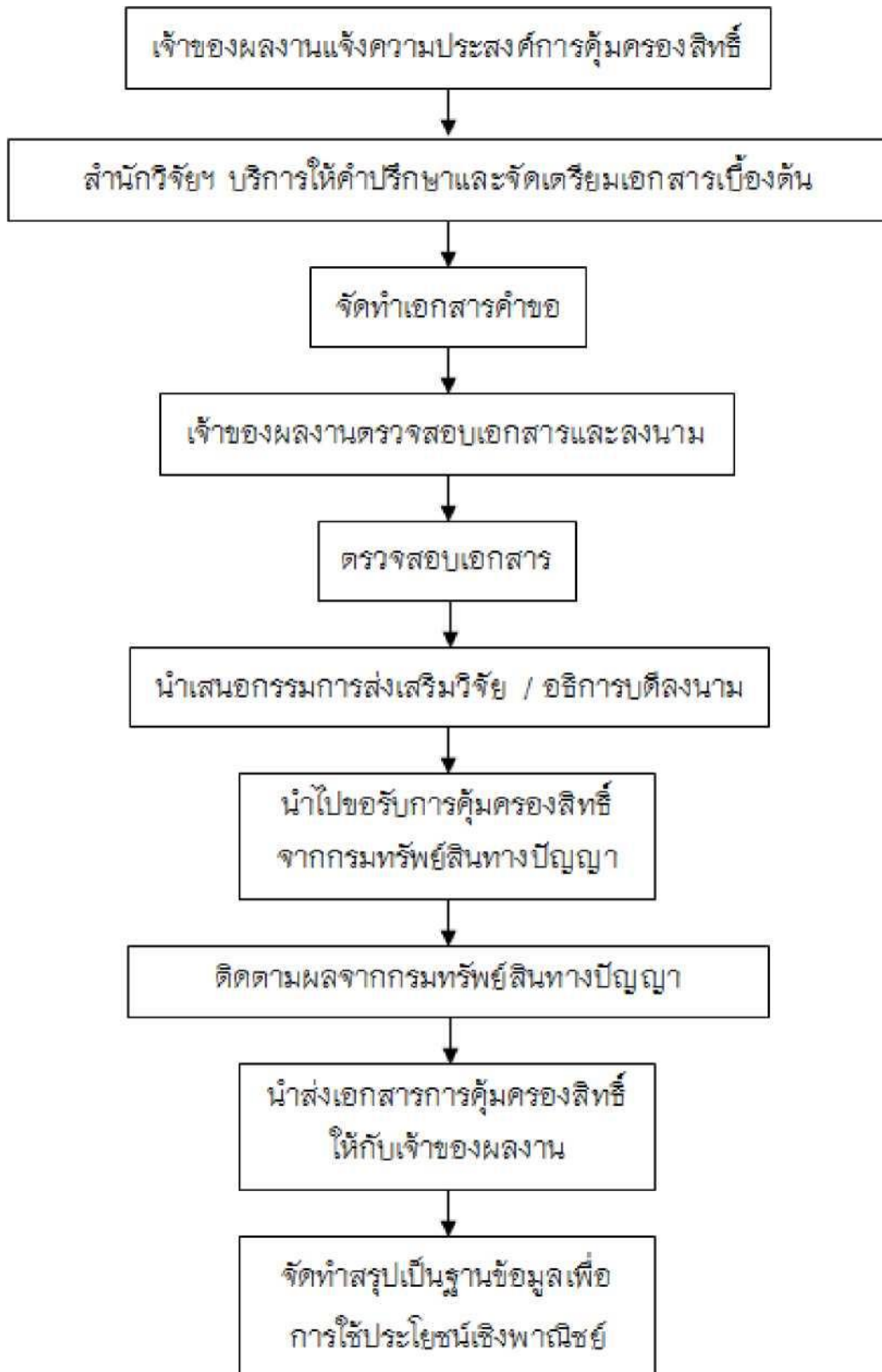
- (1) วิจัยหรือศึกษาโปรแกรมคอมพิวเตอร์
- (2) ใช้เพื่อประโยชน์ของเจ้าของสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
- (3) ดิจิทัล วิจัย หรือแนะนำผลงาน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้น
- (4) เสนอรายงานข่าวสารทางสื่อมวลชน โดยมีการรับรู้ถึงความเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ในโปรแกรม คอมพิวเตอร์นั้น
- (5) ทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในจำนวนที่สมควร โดยบุคคลผู้ซึ่งได้ซื้อหรือได้รับโปรแกรมนั้นมาจากบุคคลอื่น โดยถูกต้อง เพื่อเก็บไว้ใช้ประโยชน์ในการบำรุงรักษา หรือ ป้องกันการสูญหาย

- (6) ทำซ้ำ คัดแปลง นำออกแสดง หรือทำให้ปรากฏ เพื่อประโยชน์ในการพิจารณาของศาลหรือ เจ้าพนักงาน ซึ่งมีอำนาจตามกฎหมาย หรือในรายงานผลการพิจารณาดังกล่าว
- (7) นำโปรแกรมคอมพิวเตอร์นั้นมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการถามและการตอบในการสอบ
- (8) คัดแปลงโปรแกรมคอมพิวเตอร์ในกรณีที่จำเป็นแก่การใช้
- (9) จัดทำสำเนาโปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับการอ้างอิง หรือค้นคว้าเพื่อประโยชน์ของสาธารณชน

7. ระบบและกลไกเพื่อช่วยในการคุ้มครองสิทธิงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

เพื่อให้การคุ้มครองสิทธิงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ของบุคลากรวิทยาลัยทองสุข ให้ดำเนินการ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำนักวิจัยและพัฒนา กำหนดแนวปฏิบัติ ดังนี้

- 7.1 ประสานงานกับนักวิจัยในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ
- 7.2 เจ้าหน้าที่ตรวจสอบความถูกต้องครบถ้วนของเอกสาร
- 7.3 ผู้อำนวยการสำนักวิจัยและพัฒนา เสนออธิการบดีเพื่อลงนาม
- 7.4 สำนักวิจัย ยื่นจดทรัพย์สินทางปัญญาต่อกรมทรัพย์สินทางปัญญา
- 7.5 นำส่งเอกสารการคุ้มครองสิทธิให้กับผู้สร้างสรรค์
- 7.6 จัดทำสรุปเป็นฐานข้อมูลเพื่อการใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์

8. เอกสารที่ต้องใช้ในการยื่นขอสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร

- 1) คำรับรองเกี่ยวกับสิทธิขอรับสิทธิบัตร/อนุสิทธิบัตร (แบบสป/สพ/อสป/001-ก(พ))
- 2) รายละเอียดการประดิษฐ์ ต้องบรรยายรายละเอียดที่มีข้อความสมบูรณ์ รัดกุม และชัดเจน
 ง่ายอันจะทำให้ผู้มีความชำนาญในระดับสามัญในศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้อง
 สามารถทำและปฏิบัติตามการ ประดิษฐ์นั้นได้ ดังนี้
 - ชื่อที่แสดงถึงการประดิษฐ์
 - ระบุสาขาวิทยาการที่เกี่ยวข้องกับการประดิษฐ์
 - ภูมิหลังของศิลปะหรือวิทยาการที่เกี่ยวข้อง
 - อธิบายลักษณะและความมุ่งหมายของการประดิษฐ์
 - เปิดเผยการประดิษฐ์โดย
 - อธิบายรูปเขียนแต่ละรูปโดยย่อ [ถ้ามี]
 - วิธีการในการประดิษฐ์ที่ดีที่สุด
- 3) ข้อดีสิทธิ
- 4) รูปเขียน (กรณียื่นขอสิทธิบัตรการออกแบบผลิตภัณฑ์ สามารถใช้ภาพถ่ายได้)
- 5) บทสรุปการประดิษฐ์
- 6) เอกสารประกอบคำขอ เช่น
 - เอกสารหลักฐานการแสดงสิทธิในการขอรับสิทธิบัตร
 - หนังสือรับรองการแสดงการประดิษฐ์ หรือการออกแบบแล้วแต่กรณี
 - หนังสือมอบอำนาจ
 - เอกสารรายละเอียดเกี่ยวกับจุลชีพ (การประดิษฐ์เกี่ยวกับจุลชีพ)
 - เอกสารการขออนุญาตยื่นขอในต่างประเทศ เป็นวันยื่นคำขอในประเทศไทย
 - ต้นฉบับหนังสือรับรองนิติบุคคลที่นายทะเบียนออกให้ไม่เกิน 6 เดือน นับจนถึง
 วันยื่นขอ กรณีเป็นนิติบุคคล กรณียื่นหลายคำขอในวันเดียวใช้ต้นฉบับและ
 สำเนาหนังสือรับรองโดย รับรองสำเนาถูกต้อง
